

Kyrkostyrelsens cirkulär nr 28/2023

8.8.2023

Den nya kyrkolagen och kyrkliga byggnader

Den nya kyrkolagen (652/2023) trädde i kraft den 1 juli 2023. I det här cirkuläret redogörs för kyrkliga byggnader enligt 3 kap. 21–26 § i den nya kyrkolagen samt om tillståndsförfarandet och skyddet för dem. Kyrkolagen finns i finlex.fi på adressen <https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2023/20230652>.

Ändringar i kyrkolagen

Skyldigheten att underställa Kyrkostyrelsen beslut som gäller kyrkliga byggnader har i den nya kyrkolagen ändrats till ett tillståndsförfarande. Enligt den nya kyrkolagen ska kyrkofullmäktige ansöka om tillstånd av Kyrkostyrelsen innan åtgärder vidtas, om beslutet gäller följande:

- uppförande eller anskaffning av en ny kyrka eller ett nytt begravningskapell,
- ändring av en annan än en kyrklig byggnad till kyrka eller begravningskapell,
- väsentlig ändring eller rivning av en skyddad kyrklig byggnad eller ändring av dess användningsändamål samt
- avstående från användningen av en kyrka.

Den viktigaste ändringen i den nya kyrkolagen när det gäller beslut om kyrkliga byggnader är att Kyrkostyrelsens tillstånd till väsentlig ändring, rivning eller ändring av användningsändamålet nu gäller endast kyrkliga byggnader som skyddas genom kyrkolagen. Det tidigare underställningsförfarandet i de ovan nämnda ärendena gällde alla kyrkliga byggnader. Församlingen eller den kyrkliga samfälligheten ska dock beakta att remissförfarandet före beslutsfattandet inte ändrats när det gäller kyrkliga byggnader som tagits i bruk för minst 50 år sedan, även om tillstånd av Kyrkostyrelsen inte behövs.

I Kyrkostyrelsens cirkulär 24/2023 redogörs för överlåtelse och utarrendering av fastigheter.

Behövliga utlåtanden, ansökan om tillstånd och tillståndsbeslut

Församlingen eller den kyrkliga samfälligheten ska innan ärendet behandlas i kyrkofullmäktige ge Museiverket tillfälle att yttra sig om en plan som gäller väsentlig ändring eller rivning av eller ändring av användningsändamålet **för en kyrklig byggnad som är skyddad eller som tagits i bruk för minst 50 år sedan**. Om den kyrkliga byggnaden finns på Åland ska utlåtande om planerna inhämtas förutom av Museiverket även av Ålands landskapsregering. På motsvarande sätt ska utlåtande begäras även av sametinget när byggnaden är belägen inom samernas hembygdsområde.

Tillstånd söks hos Kyrkostyrelsen genom att följande beslutshandlingar skickas till Kyrkostyrelsens registratorskontor per e-post till kyrkostyrelsen@evl.fi:

- utdrag ur kyrkofullmäktiges protokoll,
- utredningar och planer som bifogas beslutet, i allmänhet arkitektplaner (huvudritningar i skala 1:100 och arbetsbeskrivning) och
- de utlåtanden som inhämtats om planerna, om det är fråga om en ändring eller rivning av en skyddad kyrklig byggnad eller ändring av dess användningsändamål.

Vid Kyrkostyrelsen bereds ärendet av överarkitekten, som sänder en begäran om utlåtande i ärendet till domkapitlet. Domkapitlet ger sitt utlåtande inom fyra veckor. Tillståndsbeslut i ärenden som gäller väsentlig ändring av en skyddad kyrklig byggnad fattas i regel i ämbetskollegiet som sammanträder varje vecka och i övriga ärenden i plenum som sammanträder en gång i månaden. När tillstånd beviljas beaktas målen för skyddet av kyrkliga byggnader. Tillståndet kan innehålla villkor som gäller byggnadens interiör eller exteriör, byggnadssätt, material eller bygg- och renoveringsmetoder. Kyrkostyrelsen sänder tillståndsbeslutet elektroniskt till församlingen eller den kyrkliga samfälligheten samt till Museiverket. Församlingen eller den kyrkliga samfälligheten ska publicera Kyrkostyrelsens tillståndsbeslut på sin webbplats och hålla det tillgängligt där åtminstone under tiden för begäran om omprövning eller ändringssökande. I Kyrkostyrelsens cirkulär nr 26/2023 redogörs för hur information ges om församlingars och kyrkliga samfälligheters beslut samt om anvisningar om rättelseyrkande och besväransvisningar.

Omprövning kan begäras av Kyrkostyrelsens ämbetskollegiums beslut som gäller tillstånd. Om tillståndsbeslutet har behandlats i Kyrkostyrelsens plenum får ändring sökas genom kyrkobesvär endast på laglighetsgrund (se besvärsgrunderna KL 12:3,2). Omprövningsbegäran eller kyrkobesvär får anföras av:

- den församling eller kyrkliga samfällighet som ansökt om tillstånd och en församling som hör till den kyrkliga samfälligheten,
- en församlingsmedlem samt en medlem i en församling som hör till den kyrkliga samfälligheten och
- Museiverket, när det är fråga om ett beslut som gäller en väsentlig ändring av en skyddad kyrklig byggnad.

Museiverket har även rätt att överklaga ett beslut som gäller skyddet av en kyrklig byggnad eller upphörande av skyddet.

Utöver Kyrkostyrelsens tillstånd kan det för uppförande eller väsentlig ändring av en byggnad, ändring av dess användningsändamål eller rivning av en byggnad krävas tillstånd enligt den gällande markanvändnings- och bygglagen eller den nya bygglagen som träder i kraft 1.1.2025.

Oförändrade bestämmelser i kyrkolagen som gäller kyrkor, kyrkliga byggnader, väsentliga ändringar och skydd

Varje församling ska fortfarande ha en kyrka. I samband med revideringen av kyrkolagen har bestämmelsen överförs från kyrkolagen till kyrkoordningen (657/2023, KO 3:52). Bestämmelser om invigning och användning av en kyrka finns i 3 kap. 53 § i kyrkoordningen.

Definitionen av kyrkliga byggnader har inte ändrats i kyrkolagen. Enligt kyrkolagen räknas kyrkor och klockstaplar, begravnings- och gravkapell samt med dem jämförbara byggnader på en begravningsplats som kyrkliga byggnader. På kyrkotomter, på hägnader och portar som hör till en kyrkotomt eller begravningsplats och på hjältegravar tillämpas bestämmelserna om kyrkliga byggnader. I församlingens beslutsfattande ska det beaktas att kyrkor enligt kyrkolagen är de kyrkor vars byggbeslut har fastställts i enlighet med den kyrkolagstiftning som gällde när byggnaden uppfördes eller att byggnaden senare har fastställts som kyrka i en ny församling. En kyrklig lokal som

invigs av en biskop blir inte bara för den skull en kyrka som avses i kyrkolagen. För gudstjänster och andra förrättningar samt för övrigt församlingliv kan församlingen också ha kapell som inte är kyrkliga byggnader enligt kyrkolagen. Bestämmelser om kapell finns i 3 kap. 54 § i kyrkoordningen.

Församlingen och den kyrkliga samfälligheten ska utreda uppgifter om byggnadernas historia och skydd i fråga om de byggnader den äger och spara uppgifterna i fastighets- och värdeföremålsregistret Basis, som alla församlingar använder.

Tolkningspraxisen för en väsentlig ändring ändras inte och den bedöms alltid från fall till fall. En ändring anses vara väsentlig om den kyrkliga byggnadens utseende, konstruktion eller interiör uppenbart ändras vid en renovering. Också återställande till en tidigare form kan utgöra en väsentlig ändring.

Den nya kyrkolagen medför inga ändringar i skyddet av kyrkliga byggnader. Syftet med skyddet av en kyrklig byggnad är att trygga den kyrkliga byggda kulturmiljön som en del av kulturarvet, värna om den kyrkliga byggnadens egenart och särdrag samt främja en kulturellt hållbar vård och användning av byggnaden. Skyddet av en byggnad gäller också byggnadens fasta inredning, målningar och konstverk som hör till byggnaden samt byggnadens gårdsområde.

Skyddade kyrkliga byggnader är alla kyrkor, klockstaplar, begravningskapell och gravkapell enligt kyrkolagen vilka byggts före 1917. Utöver dessa finns det för närvarande 45 kyrkor som byggts efter 1917 och som skyddats genom särskilt beslut av Kyrkostyrelsen.

Kyrkostyrelsen kan besluta att en kyrklig byggnad som tagits i bruk 1917 eller därefter ska skyddas, om det är motiverat med avseende på byggnadshistoria, byggnadskonst, byggnadsteknik eller särskilda miljövärden. Kyrkostyrelsen beslutar om skyddet på eget initiativ eller på initiativ av församlingen, domkapitlet eller Museiverket.

Kyrkolagens bestämmelser om tillsynen av och kostnaderna för skyddet av en kyrklig byggnad samt om upphörande av skyddet är oförändrade. Bestämmelser om dessa finns i 3 kap. 26 § i den nya kyrkolagen.

Kyrkostyrelsen kan besluta att skyddet av en kyrklig byggnad ska upphöra, om

- byggnaden har skadats på ett sådant sätt att den inte längre kan återställas i ursprungligt skick,
- församlingen har flera kyrkliga byggnader och inte längre har behov av att i sin verksamhet använda den skyddade kyrkliga byggnaden, som den äger,
- det av något annat särskilt skäl inte längre är motiverat att skydda byggnaden.

Innan beslut fattas om att skyddet av en kyrklig byggnad ska upphöra ska Kyrkostyrelsen ge Museiverket och Ålands landskapsregering eller sametinget tillfälle att yttra sig i ärendet. Närings-, trafik- och miljöcentralen samt den kommun där den kyrkliga byggnaden finns ska utan dröjsmål underrättas om Kyrkostyrelsens beslut.

En inspektör som Kyrkostyrelsen, domkapitlet eller Museiverket förordnat har tillträde till kyrkliga byggnader för att utföra inspektioner och undersökningar som behövs för att ett ärende som gäller byggnadsskydd ska kunna inledas eller för att kontrollera hur skyddet iakttas och tillämpas. Kyrkostyrelsen kan förbjuda ändrings- eller renoveringsarbete i en kyrklig byggnad, om

- åtgärden inte har beviljats tillstånd i enlighet med kyrkolagen eller
- initiativ har tagits för att skydda byggnaden.

Förbudsbeslutet får verkställas trots att besvär har anförts.

En församling, som i sin verksamhet inte kan använda en skyddad kyrklig byggnad som den äger eller annars få skälig nytta av den, kan inte förpliktas att vidta sådana skyddsåtgärder för vilka kostnaderna står i uppenbart missförhållande till de medel som församlingen kan anvisa för underhåll och renovering av alla sina kyrkliga byggnader.

Mer information per e-post ger överarkitekt Edla Mäkelä, edla.e.makela@evl.fi.

Kyrkostyrelsen

Pekka Huokuna
kanslichef

Pirjo Pihlaja
ecklesiastikråd

ISSN 1797-0334